

ІНВЕСТИВАННЯ В ЕКОЛОГІЗАЦІЮ ТА КОМПЛЕКСНІ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА

Мармуль Л. О.,
Леваєва Л. Ю.,
Рунчева Н. В.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти і практичні розробки щодо інвестування екологізації та цільових програм розвитку галузі зерновиробництва.

Метою роботи є визначення джерел, інструментів, методів та механізмів інвестування екологізації зерновиробництва та комплексних програм його розвитку з визначенням ефективності здійснюваних заходів.

Методологічною основою статті стали як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Були використані методи: монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу, статистико-економічні, економіко-математичні, проблемно-цільового підходу.

Результати роботи. Визначено джерела надходження інвестицій та вказано на визначальну роль державного регулювання у цьому процесі. Розроблено програми інвестиційної діяльності та визначено її ефекти для розвитку галузі зерновиробництва.

Галузь застосування результатів. Отримані у статті висновки й результати доцільно використовувати в навчально-науковому процесі економічних факультетів університетів, у роботі аграрних підприємств зернової спеціалізації, у діяльності сільських громад, районних управлінь сільського господарства

Висновки. Вирішення завдань інвестування розвитку галузі зерновиробництва на інноваційних засадах та з використанням механізмів і інструментів повинне здійснюватися на засадах чіткої координуючої основи, яка дозволила використовувати дослідження в суміжних сферах, забезпечувати процес поетапної розробки інновацій. В умовах низької платоспроможності значної кількості малих і середніх сільськогосподарських підприємств завданням державної ваги є створення максимально сприятливого клімату для залучення інвестицій в дану сферу діяльності. Це можна зробити шляхом впровадження пільгового оподаткування, фінансування фундаментальних наукових досліджень, створення інформаційно-консультативних та дорадчих служб з метою інформування населення про інновації у галузі, їх просування на ринку та доступність для масового використання.

Ключові слова: зерновиробництво, галузь, інвестування, екологізація, цільові програми, розвиток, управління.

ИНВЕСТИРОВАНИЕ В ЭКОЛОГИЗАЦИЮ И КОМПЛЕКСНЫЕ ПРОГРАММЫ РАЗВИТИЯ ОТРАСЛИ ЗЕРНОПРОИЗВОДСТВА

Мармуль Л. А.,
Леваева Л. Ю.,
Рунчева Н. В.

Предметом исследования являются теоретические аспекты и практические разработки по инвестированию экологизации и целевых программ развития отрасли зернопроизводства.

Целью работы является определение источников, инструментов, методов и механизмов инвестирования экологизации зернопроизводства и комплексных программ его развития с определением эффективности осуществляемых мероприятий.

Методологической основой статьи стали как общенаучные, так и специальные методы научного познания. Были использованы методы: монографический, системно-структурного анализа и синтеза, статистико-экономические, экономико-математические, проблемно-целевого подхода.

Результаты работы. Определены источники поступления инвестиций и указано на определяющую роль государственного регулирования в этом процессе. Разработаны программы инвестиционной деятельности и определены ее эффекты для развития отрасли зернопроизводства.

Область применения результатов. Полученные в статье выводы и результаты целесообразно использовать в учебно-научном процессе экономических факультетов университетов, в работе аграрных предприятий зерновой специализации в деятельности сельских общин, районных управлений сельского хозяйства.

Выводы. Решение задач инвестирования развития отрасли зернопроизводства на инновационных принципах и с использованием механизмов и инструментов должно осуществляться на основе четкой координирующей основы, которая позволила использовать исследования в смежных сферах, обеспечивать процесс поэтапной разработки инноваций. В условиях низкой платежеспособности значительного количества малых и средних сельскохозяйственных предприятий задачей государственной важности является создание максимально благоприятного климата для привлечения инвестиций в данную сферу деятельности. Это можно сделать путем внедрения льготного налогообложения, финансирования фундаментальных научных исследований, создания

информационно-консультативных и совещательных служб с целью информирования населения об инновациях в области, их продвижение на рынке и доступность для массового использования.

Ключевые слова: зернопроизводство, отрасль, инвестирование, экологизация, целевые программы, развитие, управление.

INVESTMENT IN ENVIRONMENTALIZATION AND COMPREHENSIVE PROGRAMS FOR DEVELOPMENT OF THE GRAIN INDUSTRY

Marmul Larisa,
Levaieva Liudmyla
Runcheva Natalya

The subject of the research is theoretical aspects and practical developments on greening investment and targeted programs for the development of the grain industry.

The purpose of the work is to determine the sources, tools, methods and mechanisms for investing in the greening of grain production and comprehensive programs for its development to determine the effectiveness of measures.

The methodological basis of the article was both general scientific and special methods of scientific knowledge. Methods were used: monographic, system-structural analysis and synthesis, statistical-economic, economic-mathematical, problem-target approach.

Results of work. The sources of investment inflows are identified and the decisive role of state regulation in this process is indicated. The programs of investment activity are developed and its effects for development of branch of grain production are defined.

The field of application of results. The conclusions and results received in the article should be used in the educational and scientific process of economic faculties of universities, in the work of agricultural enterprises of grain specialization, in the activities of rural communities, district departments of agriculture.

Conclusions. Solving the problems of investing in the development of the grain industry on an innovative basis and with the use of mechanisms and tools should be carried out on the basis of a clear coordinating framework, which allowed the use of research in related fields, to ensure the process of phased innovation. Given the low solvency of a large number of small and medium-sized agricultural enterprises, the task of state importance is to create the most favorable climate for attracting investment in this area of activity. This can be done through the introduction of preferential taxation, funding for basic research, the creation of information and advisory services to inform the public about innovations in the industry, their promotion in the market and availability for mass use.

Key words: grain production, branch, investment, greening, target programs, development, management.

JEL Classification: Q12, M11, O13

Постановка проблеми. Основоположним чинником підвищення рівня конкурентоспроможності, ефективності й збільшення обсягів виробництва зернової продукції є подальше нарощування обсягів інвестування розвитку зернового господарства та його підприємницьких структур. Забезпечення розширеного відтворення можна досягти шляхом переходу на ресурсозберігаючі й екологічно безпечні технології вирощування зернових культур. Саме вони є базисом формування інноваційного типу відтворення у галузі зерновиробництва.

З іншої сторони, на сьогоднішній день перед державою постали складні завдання, пов'язані з вирішенням усього комплексу соціально-економічних проблем сільських територій, а саме подолання безробіття й збільшення зайнятості сільського населення, зростання рівня та якості життєдіяльності, збереження та охорони навколишнього природного середовища та ін. У наведеній ситуації особливо важлива роль відводиться питанням організації, фінансового й інвестиційного забезпечення відповідної соціальної й екологічної діяльності у галузі зерновиробництва як найбільшій провідній складовій ланці вітчизняного сільського господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання екологічного розвитку сільського господарства й галузі зерновиробництва у його складі були предметом досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців: П. Борщевського, Б. Данилишина, М. Ігнатенка, Л. Мармуть, Н. Рунчевої, П. Саблука, В. Трегобчука, М. Федорова. Проте проблеми інвестиційного забезпечення їх вирішення, у т.ч. на рівні комплексних програм розвитку вимагають подальших розробок.

Мета статті – визначення джерел, інструментів, методів та механізмів інвестування екологізації зерновиробництва та комплексних програм його розвитку з визначенням ефективності здійснюваних заходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екологічна ситуація, що склалася у сільському господарстві України, має значною мірою, кризовий характер. Це проявляється у деградації земельних ресурсів, вирубках лісу й нарощуванні одноманітності агроландшафтів, зменшенні їх продуктивності. Тим більше, продовжується спад у відтворенні земельних і водних ресурсів, повітряного басейну. Основними їх чинниками є нехтування об'єктивними законами розвитку й відтворення природно-ресурсного потенціалу країни; відсутність необхідних обсягів інвестицій для оновлення технологій та здійснення природоохоронних заходів, недостатнє фінансування заходів з покращення довкілля на селі. Структурні деформації економіки, пов'язані з переважаючим розвитком сировинно-видобувних, екологічно небезпечних галузей та видів діяльності у промисловості, енергоємких галузей у сільському господарстві призвели до погіршення екологічної ситуації у країні загалом.

Наразі, людство ще не сформулювало досконалих механізмів вирішення екологічних проблем. Зусилля науковців та практиків зосереджені на розробці й впровадженні нових природноощадних технологій, пошуку коштів

для фінансування природоохоронних заходів, опрацюванні національних і регіональних програм раціонального природокористування та їх інвестування, зокрема, у сільському господарстві [1, с. 51]. Це зумовлює необхідність глибшого вивчення особливостей фінансового й інвестиційного забезпечення природоохоронної діяльності та вдосконалення механізмів управління нею, оскільки за темпами реформування ця діяльність значно відстає від процесів економічних та виробничих перетворень в умовах ринкових відносин на селі.

Основне завдання природоохоронної діяльності у сфері сільського господарства полягає в тому, щоб на основі ґрунтозахисного землеробства здійснити масштабний перехід від інтенсивного використання землі до екологічного типу відтворення на 50,0% сільськогосподарських угідь. Необхідно локалізувати екологічно безпечні ділянки в агроландшафтах за рахунок диференційованого використання різних технологічних груп земельних ресурсів та застосування новітніх технологій виробництва. В результаті за короткий час це забезпечило б зростання обсягів виробництва якісної, екологічно чистої сільськогосподарської продукції і високу економічну, соціальну й екологічну результативність діяльності людини на перспективу.

Проте сучасна економічна ситуація в Україні не сприяє вирішенню екологічних питань. Її характеризують невідповідності організаційно- та фінансово-економічного механізму забезпечення природоохоронної діяльності, відсутність практики формування нових нетрадиційних джерел фінансового забезпечення природоохоронних заходів та ін. Як наслідок, система управління охороною навколишнього природного середовища у галузі аграрного виробництва й зерновиробництва зокрема характеризується низькою ефективністю. Однак вирішення проблем економічного розвитку й охорони навколишнього середовища в комплексі з урахуванням фінансових можливостей суспільства можливо тільки на рівні держави. Отже, у зв'язку з обмеженим обсягом бюджетних ресурсів важливим державним завданням є заохочення суб'єктів господарювання до здійснення природоохоронних заходів.

З метою нарощування урожайності продовольчих культур розробляються і запроваджуються нові технології у сільському господарстві в цілому й галузі зерновиробництва зокрема [2, с. 25]. Впроваджуються нові механізми застосування синтетичних мінеральних добрив, засобів хімічного захисту рослин для отримання високих урожаїв зернових. Використання хімічних сполук, гербіцидів, мінеральних добрив, пестицидів дозволяє значно зменшити ризики втрати урожаю або його зменшення. Але тривале застосування на посівах одних і тих же видів гербіцидів призводить до виникнення резистентності у бур'янів, подолати яку можливо лише за умови застосування препаратів нових хімічних груп, що потребує ретельного вивчення. Особливо важливим при цьому є питання розробки та впровадження екологічної системи ведення землеробства.

Ще однією важливою передумовою ефективного та конкурентоспроможного зерновиробництва є забезпеченість вітчизняних товаровиробників інноваційними машинами й устаткуваннями. Проте нинішня вітчизняна модель сільськогосподарського виробництва відображає технічну та технологічну відсталість, а також вказує на відсутність дієвого фінансового менеджменту у цьому напрямі діяльності. Дефіцит оборотних коштів на технічне переоснащення у сільськогосподарських підприємствах, особливо малих та середніх, призводить до того, що господарства функціонують «від урожаю до урожаю», використовуючи прибуток лише на забезпечення поточних витрат на посівну і збиральну кампанії. Змінити ситуацію можливо лише за допомогою прийняття стратегічних рішень, а для цього необхідно залучати нові інвестиції у значних обсягах.

Традиційний обробіток ґрунту, який застосовується протягом тривалого періоду на полях сільськогосподарських підприємств, призвів до збільшення водної та вітрової ерозії, зменшення вмісту органічних домішок в ґрунті, погіршення його механічної структури й природної родючості. У зв'язку з цим доцільно застосовувати в діяльності сільськогосподарських підприємств зернової та іншої спеціалізації ґрунтозахисну систему землеробства з розширенням відтворення родючості і поступовим переходом на ґрунтозахисний, малозатратний, енергозберігаючий обробіток ґрунту з основами біологічного землеробства No-Till.

Вирішити проблему екологізації допоможе й розвиток органічного зерновиробництва на основі технології нульового обробітку ґрунту. При нинішній організації сільського господарства урожай на 30,0% залежить від природних умов, а при системі No-Till вплив погоди і клімату на ефективність рослинництва зменшується до 20,0%. Решта 80,0% припадають на технології й управління в сільському господарстві, об'єднані в одну систему [3, с. 54]. Система No-Till передбачає застосування чотирьох основних технологічних операцій екологічно безпечного виробництва, а саме: збір, культивування, посів, захист зернових культур.

Саме під час збору урожаю формується основа нульової технології обробітку ґрунту – прошарок із поживних залишків. Тут важливими є три критерії успіху: висота зрізу (10,0-20,0 см) з урахуванням специфіки попередників і строком посіву наступних культур; оптимальна величина подрібнення нетоварної частини урожаю (менше 5,0 см); рівномірне нагромадження й розміщення її по полю. При культивуванні важливо застосовувати поетапний перехід до нульової технології через мінімальний обробіток ґрунту, який виключає підвальну оранку, але ще використовує культивування.

Остання необхідна для вирівнювання поверхні посівної площі при збереженні звичайної структури ґрунту і механічної боротьби із бур'янами в період формування шару із поживних залишків. Посів треба здійснювати по поживних залишках, який мінімально порушує структуру ґрунту, застерігає появу ерозії, знижує втрату вологи. В період обробітку сільськогосподарських культур робочим розчином від хвороб, шкідників і бур'янів необхідно максимально покривати листову поверхню рослин і рівномірно розподіляти пестициди, а також своєчасно виконувати роботи з врахуванням температури повітря, швидкості вітру тощо.

Для реалізації технології й оптимізації виробничих процесів рослинництва, у т.ч. зерновиробництва,

необхідне застосування наступного набору техніки: культиватори РО 18.30 та РО 12.30 вартістю 566 тис. грн та 360 тис. грн відповідно; трактори СА8Е 5ТХ-535 ціною 1700 тис. грн; зернові комбайни СА8 2388 – 1069 тис. грн; оприскувачі НАОІЕ 8Т8 12 вартістю 1540 тис. грн. Оптимальне забезпечення таким набором техніки було розраховано на 10000 га сільськогосподарських угідь для господарств Запорізької області для кожного виробничого типу спеціалізації. Звичайно, у більшості нинішніх господарств обігових коштів на закупівлю комплексу техніки такого складу може не виявитися, для цього необхідні інвестиції [4, с. 14]. Ми пропонуємо застосовувати механізм інвестування сільськогосподарських підприємств через часткову бюджетну підтримку, за рахунок власних прибутків, кредитів та коштів працівників, зайнятих у цих виробництвах.

Такі енергозберігаючі технології широко використовуються в сільськогосподарських підприємствах Дніпропетровської та Черкаської областей і показали переваги над традиційними. Корпорація «Агро-Союз» разом з німецькою компанією НОК.8СН виробляє та поставляє широкозахватну сільськогосподарську техніку. Отже, на ефективний розвиток зернової галузі впливають багато чинників, серед яких основне значення має впровадження інноваційних технологій, поглиблення територіального поділу праці і, на його основі, – формування спеціалізованих господарюючих структур, які забезпечать виробництво всіх видів конкурентоспроможної зернової продукції.

Актуальною на сьогодні є проблема розповсюдження генетично модифікованих організмів, оскільки невизначеними є наслідки її розповсюдження для природи та людини. Механізм самозапилення сільськогосподарських культур та його вплив на людський організм також повністю не досліджений, що може призвести до незворотних змін в екосистемах. В умовах, коли сільськогосподарські підприємства отримали можливість вільного вибору напрямів господарської діяльності, що є характерним для приватного сектора, це призвело до порушення елементарних агротехнічних правил, структури сівозмін, систем ведення сільськогосподарського виробництва. Загалом, це негативно вплинуло на родючість земель і погіршення їх якості, втрати гумусу та багатьох інших важливих елементів ґрунту.

Під впливом глобального потепління вже назріло питання адаптації зерновиробництва до нових кліматичних умов господарювання. Так, за даними Інституту землеробства Південного регіону УНААН у Херсоні, оптимальні періоди посіву озимих змістилися з кінця серпня на середину вересня, що, відповідно, вимагає впровадження нового агрокліматичного районування і оптимізації посівних площ. На нашу думку, можна виокремити основні елементи екологічної складової ефективного й конкурентоспроможного зерновиробництва: інвестиційне забезпечення ресурсозберігаючих технологій; територіальна спеціалізація, концентрація виробництва, оптимізація землекористування; реалізація продукції за вигідними каналами збуту; інтенсифікація, сортооновлення, селекція; дотримання балансу еколого-економічної ефективності вирощування зернових культур із застосуванням м'яких меліорацій [5, с. 174].

Пріоритетна модель функціонування зернового господарства як провідної виробничо-економічної системи агросфери, передбачає поєднання інтересів господарюючих суб'єктів між собою, а також з державою через реалізацію державної зернової політики. Її параметри якої мають будуватися на програмно-цільовому підході, який дозволяє ефективно використовувати наявний біокліматичний і виробничий потенціал, фінансовий капітал, реалізовувати багаторівневі інтереси як держави, так і конкретного виробника зерна. Створення ефективної системи державного регулювання зернового ринку передбачає розробку низки загальнодержавних, міжрегіональних і регіональних програм розвитку галузі.

При розробці державних цільових програм доцільно, на нашу думку, застосовувати принципи: комплексність і системність підходів на основі включення мети і механізму реалізації програми в один із пріоритетів довгострокової державної стратегії розвитку агропромислового комплексу країни в цілому. Наступний принцип – це принцип вибору пріоритетних напрямів державної підтримки на основі розробки комплексних програмних заходів і їх вихідних параметрів (обсяги, вартість).

Важливе значення має принцип поділу ризику за ефективністю використання наданих під програму ресурсів (фінансових, матеріально-технічних) на основі дольової участі у фінансуванні програмних заходів різних інвесторів; принцип добровільної участі у програмі і ефективності віддачі ресурсів; добровільної участі у програмі і тендерного відбору її учасників [6, с. 49]. Нарешті, це принципи відповідальності сторін щодо виконання домовленостей; економічного стимулювання окремих напрямів та учасників програми.

Суть цільової програми передбачає застосування по окремому виду зерна, наприклад, продовольчої пшениці, комплексу і системи заходів для досягнення конкретних цілей самозабезпечення регіону у продовольчій пшениці або формування визначеного рівня експортного потенціалу зерна. Реалізація програми передбачає використання окремих заходів економічного характеру: ціни підтримки, умов індексації передплати державних закупок; дотації і компенсації за окремими статтями витрат; пільгове кредитування й оподаткування зернового бізнесу; страхування урожаю від стихійних лих, інших несприятливих погодних і ринкових умов та ризиків.

У рамках цільових програм дієвість цих заходів має здійснюватись диференційовано за територіями розміщення, напрямками діяльності, суб'єктами господарювання, технологічними параметрами якості зерна, рівня фінансової підтримки тощо. Використання ресурсозберігаючих технологій впливає на формування інноваційної моделі відтворення, що передбачає врахування потреб соціально-економічних, природних умов, систем ведення зернового господарства. Регіональні інноваційні моделі повинні розроблятися на альтернативній основі з урахуванням потенційних можливостей товаровиробників [7, с. 162]. Це є особливо

актуальним в умовах функціонування різних форм організації виробництва, наявності високого рівня конкуренції, різної забезпеченості виробничими, інвестиційними й іншими ресурсами.

Здійснений аналіз функціонування зернового господарства країни дає можливість зробити висновок про доцільність комплексного впровадження ресурсозберігаючих технологій у його розвиток. Це дозволяє впливати на виробничий процес, збільшуючи обсяги виробництва зерна при зменшенні затрат. Вказане свідчить про підвищення рентабельності виробництва, зростання мотивації працівників до збільшення валових зборів через оплату праці.

Застосування нових технологій розраховано також на покращення екологічних умов і параметрів зерновиробництва, що при значному скороченні затрат дозволяє підвищити урожайність зернових культур. Розрахунки свідчать, що в результаті переходу на нові ресурсозберігаючі технології в сільськогосподарських підприємствах собівартість виробництва 1 ц зерна зменшилася на 36,0%, поліпшилась якість продукції. При цьому створюються умови для підвищення рентабельності виробництва до 120,0%, відповідно, з'являється можливість реалізації зерна за більш високою ціною. Таким чином, створюються умови для переходу на розширений тип відтворення (табл.1).

Таблиця 1. Розрахункові результати застосування альтернативних технологій вирощування озимої пшениці *

Показники	Застосовувані технології вирощування культури		Абсолютне відхилення, +/-
	інтенсивна (базова) технологія	Ресурсозберігаюча (з елементами біологізації) технологія	
Урожайність, ц/га	28,1	46,8	+18,7
Затрати праці на 1 ц зерна, люд./год.	1,7	1,4	-0,3
Собівартість 1 ц, грн	64,1	40,9	-13,8
Прибуток на 1 ц, грн	13,0	15,0	+2,0
Рівень рентабельності, %	20,3	36,7	+16,4

*Розрахунки Інституту землеробства Південного регіону НААНУ, 2019.

Нові технології не тільки впливають на покращення умов праці працівників, залучених до процесу виробництва зернової продукції, а й покращують виробничі якості землі, підвищують її родючість, зменшують ризик виникнення негативних екологічних наслідків у землеробстві. Саме ресурсозберігаючі та екологічно безпечні технології вирощування зернових є базисом формування інноваційного типу відтворення. Інноваційна модель відтворення дозволяє підвищити соціальний та економічний ефект, екологічну стійкість сільських територій сприяє, зростанню зайнятості населення і рівномірному завантаженню працівників упродовж року [8, с. 45]. Важливим елементом моделі є формування в рамках сільськогосподарських підприємств нового типу системи управління, який базується на об'єднуючій ідеї інноваційного розвитку, узгодженості інтересів працівників і керівництва, зацікавленості в підвищенні ефективності виробництва та якості продукції.

Впровадження комплексного інноваційного підходу дає змогу підприємствам швидко розвиватися та захоплювати все більші ринки високоякісною продукцією. Здійснення інноваційного розвитку переробних підприємств зернової галузі має відбуватись на основі: урахування особливостей інноваційного проектування; забезпечення системності освоєння виробництва нової продукції; складання чіткого переліку робіт та визначення строків; формування кваліфікованої проектною команди; ефективної координації та управління комплексом робіт; використання передових методів та інформаційних технологій з цією метою (табл. 2).

Таблиця 2. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності, у фактичних цінах, млн. грн*

Показник	2015		2017		2018 р.		2019 р.		2019 р. до 2015 р., %
	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	
Всього	32573	100	75714	100	93096	100	125254	100	384,5
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	1617	5	3381	4,5	5016	5,4	7309	5,8	452,0
у т.ч. сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	1552	4,8	3278	4,3	4905	5,3	7190	5,7	463,3
Промисловість	13651	41,9	28191	37,2	35031	37,6	44804	35,8	328,2
Будівництво	1109	3,4	4675	6,2	4929	5,3	6300	5	568,1
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	1285	3,9	5322	7	7614	8,2	11655	9,3	907,0
Діяльність готелів та ресторанів	469	1,4	1074	1,4	1508	1,6	1483	1,2	316,2
Діяльність транспорту та зв'язку	7452	22,9	15015	19,8	16887	18,1	20329	16,2	272,8
Інші види економічної діяльності	6990	21,5	18056	23,9	22111	23,8	33374	26,7	477,5

* Державна служба статистики України, 2019р.

Слід зазначити, що у разі реалізації першого або другого варіантів розвитку сільського господарства і забезпечення середньорічних інвестицій в основний капітал у галузі на рівні відповідно 26,0 або 30,0 млрд. грн. зросте значення амортизації як джерела інвестицій товаровиробників. Встановлення еквівалентності обміну створить умови для прибутковості сільськогосподарської діяльності, отже, підвищить інвестиційну привабливість галузі за рахунок прибутків.

Як свідчить аналіз табл. 2, інвестиційні проблеми в сільському господарстві все ще залишаються актуальними. Для їх розв'язання потрібні не тільки прямі державні інвестиції у великих обсягах, мета яких полягає в забезпеченні реалізації обмежених державних пріоритетів у галузі: підтримка селекції у насінництві й тваринництві, захист навколишнього середовища, розвиток окремих напрямів соціальної сфери села, мережі сільських доріг тощо. Важливішим є відрегулювати економічні відносини таким чином, щоб вони забезпечували еквівалентний обмін між сільським господарством й іншими галузями і сферами національного господарства [9, с. 5]. Необхідно встановити методами та інструментами економічного регулювання економічно обґрунтовані та взаємовигідні ціни на інвестиційні ресурси, а через механізми розподільних відносин забезпечити справедливую прибутковість виробництва у різних галузях і видах діяльності сільського господарства.

Висновки. Вирішення завдань інвестування розвитку галузі зерновиробництва на інноваційних засадах та з використанням механізмів і інструментів повинне здійснюватися на засадах чіткої координуючої основи, яка дозволила використовувати дослідження в суміжних сферах, забезпечувати процес поетапної розробки інновацій. В умовах низької платоспроможності значної кількості малих і середніх сільськогосподарських підприємств завданням державної ваги є створення максимально сприятливого клімату для залучення інвестицій в дану сферу діяльності. Це можна зробити шляхом впровадження пільгового оподаткування, фінансування фундаментальних наукових досліджень, створення інформаційно-консультативних та дорадчих служб з метою інформування населення про інновації у галузі, їх просування на ринку та доступність для масового використання.

Список використаних джерел

1. Малюга Л. Оцінка конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Економіст*. 2011. № 9. С. 50-53.
2. Мармуль Л., Лугова О. Методичні підходи до оцінки економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Економіст*. 2012. № 2. С. 24-26.
3. Вишницька О. І. Екологічні інвестиції: сутність, класифікація, принципи та напрями реалізації. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2013. №2. С. 51-58.
4. Романюк І. А. Особливості відтворювального процесу в аграрному секторі. *Агросвіт: наук. жур.* 2016. № 11. С. 12-15.
5. Мішенін Є. В., Косодій Р. П., Бутенко В. М. Соціально-економічні та фінансові проблеми сталого сільського розвитку: монографія. Суми: Папірус, 2011. 334 с.
6. Лупенко Ю. О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. *Київ : IAE*, 2012. 182 с.
7. Нікітіна О. М. PR-маркетинг як один з інструментів підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: економічні науки*. 2016. Вип. 177. С. 160-165.
8. Рунчева Н. В. Стратегія управління корпоративним розвитком сільського господарства *Вісник БУМІБ*. 2014. № 4 (28). С. 42-47.
9. Ігнатенко М. М., Мармуль Л. О., Леваєва Л. Ю., Романюк І. А. Ідентифікація сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у сукупності форм організації діяльності на селі. *Агросвіт*. 2019. № 17. С. 3-7.

References

1. Maliuha, L. (2011). *Otsinka konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriemstv* [Assessment of the competitiveness of agricultural enterprises]. *Ekonomist – Economist*, 9, 50-53.
2. Marmul, L. & Luhova, O. (2012). *Metodychni pidkhody do otsinky ekonomichnoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv* [Methodical approaches to assessing the economic potential of agricultural enterprises]. *Ekonomist – Economist*, 2, 24-26.
3. Vyshnytsk, O. I. (2013). *Ekolohichni investysii: sutnist, klasyfikatsiia, pryntsypy ta napriamy realizatsii* [Ecological investments: essence, classification, principles and directions of realization]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Serii Ekonomika - Bulletin of Sumy State University. Economics series*, 2, 51-58.
4. Romaniuk, I. A. (2016). *Osoblyvosti vidtvoriuvalnogo protsesu v ahrarnomu sektori* [Features of the reproduction process in the agricultural sector]. *Ahrosvit: nauk. zhur. – Agrosvit: science. jury*, 11, 12-15.
5. Mishenin, Ye. V., Kosodii, R. P. & Butenko, V. M. (2011). *Sotsialno-ekonomichni ta finansovi problemy staloho silskoho rozvytku: monohrafiia* [Socio-economic and financial problems of sustainable rural development: a monograph]. *Sumy: Papirus*, 334 s.
6. Lupenko, Yu. O. (2012). *Stratehichni napriamy rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku* [Strategic directions of agricultural development of Ukraine for the period up to 2020]. *Kyiv : IAE*, 182 s.
7. Nikitina, O. M. (2016). *PR-marketynh yak odyin z instrumentiv pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva* [PR-marketing as one of the tools to increase the competitiveness of the enterprise]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenska: ekonomichni*

nauky – Bulletin of Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture: economic sciences, 177, 160-165.

8. Runcheva, N. V. (2014). *Stratehiia upravlinnia korporatyvnyim rozvytkom silskoho hospodarstva* [Management strategy of corporate development of agriculture]. *Visnyk BUMIB – Bulletin BUMIB*, 4 (28), 42-47.

9. Ihnatenko, M. M., Marmul, L. O., Levaieva, L. Yu. & Romaniuk, I. A. (2019). *Identyfikatsiia silskohospodarskykh obsluhovuiuchykh kooperatyviv u sukupnosti form orhanizatsii diialnosti na seli* [Identification of agricultural service cooperatives in the set of forms of organization of activities in the countryside]. *Ahrosvit* – *Agrosvit*, 17, 3-7.

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Мармуль Лариса Олександрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5589-9338>
Researcher ID: F-4924-2019
e-mail: marmul61@ukr.net

Леваєва Людмила Юріївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-0697-2700>
Researcher ID: Y-7228-2018
e-mail: lluda85@i.ua

Рунчева Наталія Вікторівна, доктор економічних наук, доцент,
Бердянський університет менеджменту і бізнесу
71118, вул. Свободи 117а, м. Бердянськ, Запорізька обл., Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8645-9821>
e-mail: runnata@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Мармуль Лариса Александровна, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина
e-mail: marmul61@ukr.net

Леваева Людмила Юрьевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина
e-mail: lluda85@i.ua

Рунчева Наталья Викторовна, доктор экономических наук, доцент,
Бердянский университет менеджмента и бизнеса
71118, ул. Свободы 117а, г. Бердянск, Запорожская обл., Украина
e-mail: runnata@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Marmul Larisa, Doctor of Economics, Professor, Professor of the department of economics Pereiaslav-Khmelnitsky Hrygorii Skovoroda State Pedagogical University
Str. Sukhomlinsky 30, Pereiaslav-Khmelnitsky, 08401, Ukraine
e-mail: marmul61@ukr.net

Levaieva Liudmyla, Ph.D., Assistant Professor of Economics Department Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
Str. Sukhomlinsky 30, Pereiaslav-Khmelnitsky, 08401, Ukraine
e-mail: lluda85@i.ua

Runcheva Natalya, Doctor of Economics, Assistant Professor Berdyansk University of Management and Business
71118, st. Liberty 117a, Berdyansk, Zaporizhzhya region, Ukraine
e-mail: runnata@ukr.net

Подано до редакції 04.06.2020
Прийнято до друку 28.06.2020